

Tondel, Janusz

Wstęp

Acta Universitatis Nicolai Copernici. Bibliologia 4 (340), 7-9

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

WSTĘP

Tom czwarty „Bibliologii” zawiera studia poświęcone dr dr Zofii Mołodcównie i Witoldowi Armonowi, twórcom toruńskiego bibliotekoznawstwa, z okazji Ich 75-lecia urodzin. Autorami prac są pracownicy Katedry, osoby związane z kierunkiem prowadzeniem zajęć dydaktycznych oraz uczniowie i przyjaciele.

Księgę otwiera szkic poświęcony Jubilatowi pióra rektora Sławomira Kalembki, kierownika naszej Katedry w latach 1984–1988. Wtedy miał okazję bliżej poznać Ich Oboje, ziomeków znad Wilii i Niewiaży; Sławomir Kalembka wszak nieprzypadkowo nieprzerwanie prezesuje toruńskiemu Towarzystwu Miłośników Wilna od czasu jego powstania (1991). Kolejne karty Księgi zajmuje wykaz publikacji dr Z. Mołodcówny i dra W. Armona oraz tytuły prac magisterskich, jakie zostały przygotowane pod Ich kierunkiem.

Ponad 20 studiów, jakie składają się na niniejszy tom „Bibliologii”, zostało ujętych, jak w poprzednim tomie, w pięć rozdziałów.

Rozdział pierwszy związany jest z krajem urodzenia Jubilatów – z Litwą. Inicjuje go tekst Almy Braziūnienė, kierowniczkii Oddziału Starych Druków w Bibliotece Uniwersyteckiej w Wilnie, dający przegląd wyników badań na temat Martynasa Mažvydasa i początków piśmiennictwa litewskiego, szczególnie intensywnych w Litwie w ostatnich latach w związku z obchodami w 1997 roku 450 rocznicy ukazania się pierwszej książki litewskiej. Drugi artykuł, Stanisława Alexandrowicza, weryfikujący wcześniejsze ustalenia autora dotyczące pochodzenia wybitnego kartografa, Józefa Naronowicza-Narońskiego, jest interesujący nie tylko ze względu na temat, ale również jako egzemplifikacja postawy uczonego, który pod presją nie znanych mu wcześniej źródeł poddaje rewizji swoje pierwotne hipotezy, dobrze zdomowione w literaturze przedmiotu. W znaczny sposób powiększa naszą wiedzę o księgozbiorach kartuskich artykuł Krzysztofa Nierzwickiego, poświęcony librarii tej reguły z Berezy Kartuskiej; zwraca uwagę bardzo szeroka podstawa źródłowa, w tym przeszło 170 przechowywanych w Bibliotece Narodowej

w Warszawie. Publikacja Sławomira Kalembki, znakomitego znawcy Wielkiej Emigracji i jej piśmiennictwa, powstała na kanwie przechowywanego w największej polskiej emigracyjnej księżnicy – Bibliotece Polskiej w Paryżu anonimowego pamiętnika z powstania 1831 r. na Litwie, który spisał, jak ustalił autor, Ignacy Klukowski.

Część tomu poświęconą problematyce wydawniczo-księgarskiej rozpoczyna artykuł Tomasza Zekina-Kompanowskiego, w którym przedstawił wiele interesujących spostrzeżeń i konstatacji na temat daleko idących przemian, jakie zaszły w naszym księgarstwie w okresie ostatnich 10 lat. Mirosław A. Supruniuk, postrzegany jako znawca problematyki polskiego piśmiennictwa emigracyjnego, tutaj w swoim artykule zajął się – zresztą nie po raz pierwszy – zagadnieniami cenzury w czasach PRL. Przyczynek Doroty Degen sięga również tamtych czasów i jest efektem jej zainteresowań Państwowym Wydawnictwem Naukowym, które ujawniła już w poprzednim tomie „Bibliologii”. Również Wanda Ciszewska konsekwentnie, opierając się na bogatej kwerendzie źródłowej, po raz kolejny sięgnęła po temat nawiązujący do dziejów powojennego księgarstwa, przedstawiając sylwetkę jednego z czołowych toruńskich księgarzy.

Urozmaiconą tematycznie problematykę dziejów dawnej książki i biblioteki inicjuje Maria Kalczyńska, zajmująca się ostatnio badaniami nad polską książką oraz jej instytucjami we współczesnych Niemczech – w swoim artykule zawarła refleksje metodologiczne, jakie jej te badania nasunęły. Iwona Imańska, mając świadomość, że tylko fragmentarycznie przedstawiła – w poprzednim tomie „Bibliologii” – niezwykle interesujący, nie tylko w aspekcie bibliofilskim, księgozbiór gdańskiego bibliofila (XVII/XVIII), wróciła jeszcze raz do niego, dając jego pełniejszy wizerunek. Do problematyki kolekcjonerstwa w Prusach Królewskich nawiązuje także Janusz Tondel omawiając publikację K. A. Wyszomirskich na temat dawnego ekslibrisu w Toruniu. W kręgu spraw bibliograficzno-historycznych pozostaje szkic Andrzeja Nieuważnego, uwzględniającego w coraz szerszym zakresie, w swojej, zyskującej coraz większe uznanie, działalności naukowej i popularyzatorskiej, problematykę bibliologiczną. Bardzo interesujące konkluzje zawarł w swoim artykule na temat ceny „Słownika” J. S. Lindego Marian Ptaszyk. Przyczynek ten tym bardziej zasługuje na uwagę, że zagadnienie cen książek, ważne np. w aspekcie badań nad recepcją czytelnictwa, jest w literaturze przedmiotu, ze względu na „skomplikowanie materii”, z premedytacją pomijane. Kolejny artykuł Wojciecha Kantaka jest rezultatem systematycznych badań, prowadzonych przez niego od kilku lat nad tzw. drugim Muzeum Rapperswilskim (1938–1951), a dokładniej mówiąc nad jego księgozbiorem. Tę część tomu zamyka szkic Małgorzaty Flisik, przedstawiający sylwetkę ks. Antoniego Liedtkego – dotychczas kojarzonego najczęściej z przechowywaną w Bibliotece Seminaryjnej w Pelplinie 42-wierszową Biblią Gutenberga – jako bibliotekarza i bibliofila.

Studia dotyczące czasopiśmiennictwa podejmują różne wątki. Artykuł Kazimierza Wajdy, przedstawiający ewolucję wizerunku Polaków na łamach, redagowanego przez Hansa Delbrücka, czasopisma „Preussische Jahrbücher”, mieści się

w popularnej w ostatnich czasach wśród socjologów i historyków imagologii. Natomiast studium Grażyny Gzelli, zajmującej się od lat polskimi periodykami dla ludu, jest przyczynkiem do dziejów represyjnej działalności władz pruskich wobec prasy polskiej na obszarze zaboru pruskiego. Katarzyna Wodniak zaś przedstawiła w swoim artykule ofertę współczesnych czasopism kobiecych, adresowanych do czytelniczek toruńskich bibliotek publicznych; do artykułu Autorka dołączyła ankietę, za pomocą której zebrała interesujący ją materiał.

Najobszerniejsza część prezentowanego 4 tomu „Bibliologii” obejmuje studia mieszczące się w obrębie problematyki informacji naukowej i bibliotekarstwa. Artykuł Ewy Głowackiej, powstały na marginesie jej rozległych studiów nad jakością zarządzania w bibliotece, prezentuje metody badania jakości obsługi biblioteczno-informacyjnej SERVQUAL (Service Quality). Ewa Nowak-Kurkowska przedstawiła zaś w swoim artykule stan edukacji w Polsce w zakresie informacji elektronicznej na bogatym tle porównawczym innych krajów. Informacją biznesową zajęła się Małgorzata Kowalska, starając się wyjaśnić podstawowe pojęcia związane z tą młodą, szybko rozwijającą się dziedziną. Katarzyna M. Żurawska pisze o pracach nad założeniem w naszej Katedrze biblioteki wirtualnej z zasobami edukacyjnymi. Artykuł Veslavy i Grzegorza Osińskich dostarcza bogatej wiedzy na temat posługiwania się narzędziami informacji w światowej sieci Internet.

Ostatnie trzy studia koncentrują się na coraz ważniejszym społecznie problemie, związanym z włączeniem osób z niepełnosprawnościami czytelniczymi do udziału w kulturze poprzez różne formy działań podejmowanych w bibliotece. Artykuł Bronisławy Woźniczki-Paruzel rysuje różne aspekty tego zagadnienia, zaś współpracująca z naszą Katedrą Arleta Tuleya, zatrudniona w Ośrodku Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych (Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Książnicy Miejskiej) w Toruniu, przedstawiła opis konkretnego działania biblioterapeutycznego, jakie przeprowadziła w swojej macierzystej placówce. Małgorzata Fedorowicz zaś, zajmująca się od dłuższego czasu problematyką materiałów czytelniczych dla osób z niesprawnościami, zaprezentowała w zwartej formie Bibliotekę Centralną Polskiego Związku Niewidomych z jej zasobami przeznaczonymi dla osób z dysfunkcją narządu wzroku.

Janusz Tondel